KV HARVEN 3
Stockholm

PM - kulturvärden
I samband med ny detaljplan

Förhandskopia 2025-02-06

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

Reichmann Antikvarier AB
Ekensbergsvägen 75
169 31 Solna
Tel.vx. +46 8 734 07 90

Kv Harven 3
Stockholm

PM - Kulturvärden
I samband med ny detaljplan

Beställare: Einar Mattsson AB genom Arezo Partovi
Datum: Förhandskopia 2025-02-06

Reichmann Antikvarier AB
Ekensbergsvägen 75 169 31 SOLNA
Tel: 08–734 07 90
E-post: postmaster@reichmann.se

Utförd av: Claes Reichmann, ansvarig, sakkunnig kulturvärden och Martina Berglund Ravegård, handläggare, sakkunnig kulturvärden, båda certifikat - K

Omslagsfoto: Hörnet Södermannagatan Gotlandsgatan december 2024

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning **4**

Kv Harven - Riksintresset Stockholms innerstad och Djurgården AB 115. 4

Värdebärande karaktärsdrag och kulturvärden 4

Historik - Bakgrund **5**

Kort om objektet 5

Kort om projektet 5

Nulägesbeskrivning **8**

Området - Beskrivning av gatu- och gårdsmiljö 8

Byggnaden i kv Harven 3 11

Kulturvärden och värdebärande karaktärsdrag **14**

Riksintresset - Stockholms innerstad med Djurgården (AB 115) 14

Gatumiljön 15

Gårdsmiljön 15

Byggnaden - Harven 3 15

KÄLLOR - UNDERLAG

- Ritningar, fotografier och handlingar på Stadsbyggnadsnämndens arkiv och Digitala Stadsmuseet.
- Stadsmuseets inventeringar

Samtliga fotografier är tagna av Reichmann Antikvarier AB, där ej annat anges.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

SAMMANFATTNING

Kv Harven - Riksintresset Stockholms innerstad och Djurgården AB 115.

- Som helhet utgör kvarteret ett tydligt uttryck för det sena 1800-talets stadsbyggande med den täta enhetliga stenstadsbebyggelsen.
- Kvarteret har tydligt avläsbara årsringar som spänner över ett sekel och bevarar även en begränsad stadssiluett med begränsade hushöjder.

Värdebärande karaktärsdrag och kulturvärden

GATUMILJÖ

- Utpräglad stenstadsmiljö med enhetlighet i uttryck och gestaltning
- Bostadsändamål överväger stort i kvarteret
- Enhetliga takfotshöjder även om undantag finns och hushöjder med relativt flacka takfall
- Varierad färgskala med gula, bruna och rödoragea kulörtoner
- Arkitekturhistoriska och samhällshistoriska värden

GÅRDSMILJÖ

- Gårdsmiljön är trång och präglad av 1880-talets sammanhang med begränsande brandgavel
- Harven 3 bevarar tidstypiska drag i form av planteringar och ljusbrunnar

BYGGNADEN

- Återhållen och symmetrisk gatufasad i puts med svagt utskjutande burspråk med inslag av kopparplåt
- Balkongförsedd gårdsfasad med trång 1800-talskaraktärkaraktär
- Karatäristisk takfotsavslutning i kopparplåt där taket upplevs som platt
- Låg förändringsgrad med tidstypisk 1970-talsgestaltning ger byggnadshistoriska värden

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

HISTORIK - BAKGRUND

Kort om objektet

Huset uppfördes 1970-71 i korsningen Södermannagatan 48/Gotlandsgatan 70 på Södermalm. Byggherre var Einar Mattsson Byggnads AB och huset byggdes efter ritningar av arkitekt Olle Zetterberg som under åren ritade många hus för Einar Mattsson. I korsningen stod innan dess ett bostadshus från 1908 som dock revs 1970 för att ge plats åt det nya. Hörnhuset uppfördes i 6 våningar med kontor i bottenplanet. Mot gatan fick fasaden rödbrun sprutputs med en sockel av skiffer medan gårdsfasaden putsades grön med ″skarpt gröna balkonger″ av plåt (byggnadsinventering 1975). Taket gjordes flackt men med en låg tillbakadragen takuppbyggnad som innehöll förråd, tvättstuga, hissmaskinrum, fläktrum och ett allrum för hyresgäster. Taket fick ett band av vertikalt räfflad plåt vid takfoten mot gatan (enligt inventering 1975 grå). Här fanns även veckade burspråk klädda med samma plåt. Just takfotsbandet får sägas vara karaktärisktiskt för Zetterberg som vid tiden ritade flertalet mycket likartade byggnader runt om i Stockholmsområdet.

Innergården var enkel och belades med konststensplattor och fick lådor för planteringar. Mot öster var en av brandgavlarna klädd med plåt.

Bygglovshandlingarna visar en mycket uppglasad bottenvåning där ett öppet kontorslandskap upptog hela ytan med stora skyltfönster mot gatan. Ändringsritningar från 1971 uppvisar istället fasader med små fönster lika som idag och en planlösning med ett stort antal mindre kontorsrum.

Kort om projektet

Projektet innebär ändring av detaljplan i samband med utredning om möjlighet till påbyggnad av huset. Även delar av gården berörs där på- och tillbyggnad planeras.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

Korsningen Södermannagatan/Gotlandsgatan 1970, strax innan huset revs för att ge plats åt ett nytt. Källa: Digitala Stadsmuseet.

Samma korsning 1971 med nybyggt hus ritst av Olle Zetterberg. Källa: Digitala Stadsmuseet.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

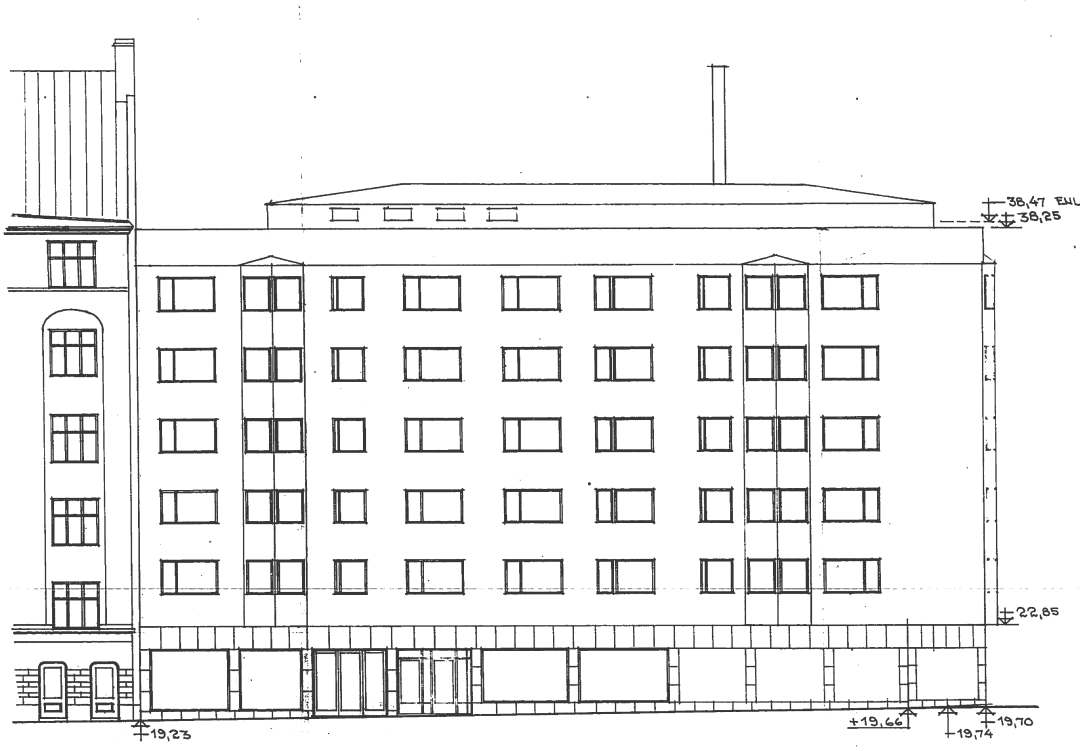

Ovan Bygglovritning från 1970 över fasad mot Södermannagatan med stora skyltfönster i bottenvåningen. Källa: Stadsbyggnadsnämndens arkiv.

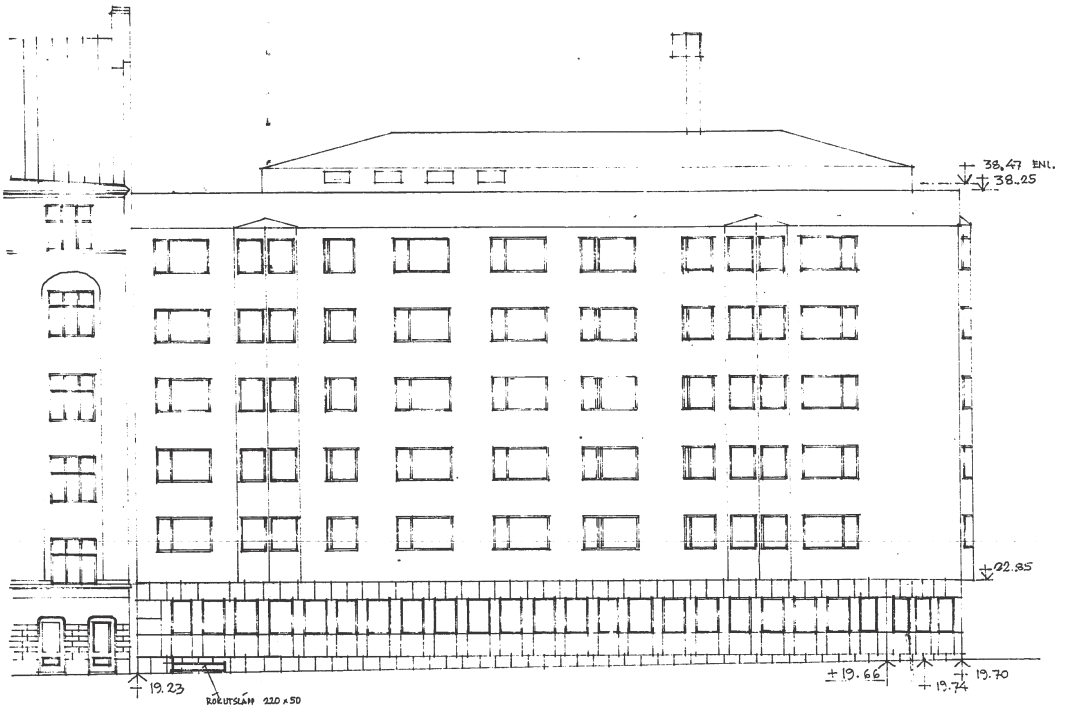

Samma fasad som ovan men med ändrat utseende i bottenvåningen. Källa: Stadsbyggnadsnämndens arkiv.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

Karta med ålderslegend i kvarteret och husen närmast intill.

NULÄGESBESKRIVNING

Området - Beskrivning av gatu- och gårdsmiljö

GATUMILJÖ

Kvarteret Harven sträcker sig tillsammans med kv Harvpinnen runt om Bjurholmsplan som ligger i dess mitt. Husen är uppförda i två rader med innergårdar emellan. Samtliga hus i kv Harven in mot Bjurholmsplan är uppförda någon gång mellan 1927 och 1930 och har därför ett väldigt sammanhållet utttryck med släta putsfasader i jordnära färger ibland med en högre sockel av sten eller tegel, regelbunden fönstersättning och svart plåttak. Balkonger förekommer endast på ett av husen medan de flesta har en indragen översta våning med balkong.

Mot Södermannagatan är husen något äldre, de flest från 1910-talet men även ett från 1926-27. Husen har även här en relativt enhetlig komposition med putsfasader, högre sockel av puts eller sten och en jämn takfot som bryts av genom två av husens frontespiser.

I korsningen Gotlandsgatan möter huset i kv Harven 3 från 1970 ett hus från 1972-73 i öster som genom sitt fotrmspråk får ett helt annat uttryck trots att de är samtida. Detta hus har även ett hörnmotiv i form av ett rundat burspråk vilket ger huset en något dominerande verkan. I andra hörnet finns en byggnad från 1927 ritad av Björn Hedvall med hög uppglasad bottenvåning. Den platta takfoten tillsammans med den enkla fasaden ger antydningar mot den annalkande funktionalismen.

Huset mittemot från 1904-05 som ritades av dåtidens arkitektkändisar Dorfh & Höög , har också butiksfönster i bottenvåningen men av något mindre storlek. Två rundade burspråk och ett rundat hörn mot korsningen tillsammans med en spretig taksiluett med uppstickande volymer och takkupor ger huset sin i området något udda karaktär.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

Vy mot öster längs Gotlandsgatan med Björn Hedvalls hus från 1927 till vänster och Dorpf & Höögs byggnad från 1904-05 i fonden.

Vy mot öster längs Gotlandsgatan med två 1930-talshus närmast till höger i bild.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

Mittemot kv Harven finns ytterligare ett hus från 1970-talet men i en helt annan stil och med ett accentureat hörnmotiv.

Intill Harven 3 på Södermannagatan finns två hus från 1911-12.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

Gårdsfasaden 2024. T v syns balkonger och husets inre hörn med snedställda fönster.

T h mindre ramp till entré till trapphus C,

GÅRDSMILJÖ

Byggnaden har en något annorlunda utformning mot gården där fasaderna har en grov spritputs i grön kulör och balkonger med trapetskorrugerade plåtfronter i grönt med överliggare av aluminium. Takfotens plåt är av koppar, vilken också återkommer som bröstning vid de snedställda fönstren vid byggnadens inre hörn. Gårdsfasaderna bevrar mycket av sin ursprungliga karaktär.

Marken på innergåden är belagd med betongsten. Här finns cykelställ, fasta bänkar och bord av trä och planteringar i lådor av cortenstål som även innehåller belysning. I planteringsytorna finns också ljusinsläpp i form av plastkupoler vilka ger ljusinsläpp till källarplanet.

Gåden har sedan uppförandet förändrats genom delvis ny utformning med utemöbler, planteringskärl och belysning men behåller samtidigt sin enkla karaktär.

Byggnaden i kv Harven 3

EXTERIÖR

Den aktuella byggnaden har en sockel som sträcker sig över bottenvåningen och är klädd med skiffer. Här finns en lång rad av mindre enluftsfönster av ek i rektangulärt stående format med fönsterbleck av koppar. Vid hörnet mot korsningen är hörnet kapat men endast i bottenvåningen. Kring fönstren har man fyllt ut med prefabricerades skivor av betong. Här kan det från början tänkta utseendet med stora skyltfönster skönjas; till och med fönsterbleck av koppar finns i botten som markerar utbredningen. Entréer finns som både bruneloxerad och grå aluminium.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

Fasad mot Södermannagatan t v och hörnet mot Gotlandsgatan t h, december 2024.

Fasadens puts har en rödbrun ton med två kopparklädda burspråk på vardera fasad. De vita fönstren är sekundärt klädda med vit aluminium och finns både som en- och tvålufts och med vädringslucka på sidan. Burspråkens kopparplåt återfinns i det breda takfotsbandet. Det plåtklädda taket är platt med en indragen takuppbyggnad som endast anas på håll.

INTERIÖR

Entré till huset sker från Gotlandsgatan till en korridor som sträcker sig genom huset mot innergården. Trapphus A och B matar lägenheter som vetter mot Gotlandsgatan medan trapphus C matar lgenheter mot Södermannagatan och nås via passage över gården. Trapphusen samnar fösnter och har gula tegelväggar och golv av grå marmor. Det rundade trapphuset intill hissen har en slätputsad väggyta målad i blå och brunrdöda färger. De böljande formerna fortsätter i korridoren intill. Trapphusen har trappspindel av grå terrazzo med ljust målade väggytor. Taken är klädda med moderna vita akustikplattor med integrerad belysning.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

Rundat trapphus och hiss i den svängda korridoren.

Korridor B med väggar av gult tegel.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

KULTURVÄRDEN OCH VÄRDEBÄRANDE KARAKTÄRSDRAG

Riksintresset - Stockholms innerstad med Djurgården (AB 115)

KV HARVEN - UTTRYCK FÖR RIKSINTRESSET MED KOMMENTARER

- ”**Det sena 1800-talets stadsbyggande** med esplanadsystemet och gator av olika bredd och karaktär och byggnader i bestämda hushöjder. Villastaden, nya typer av offentliga byggnader, folkrörelsebyggnader och miljöer, kommunaltekniska anläggningar och parker. **Genombrottsgator och områden planlagda som “ny stadsdel” i enlighet med 1874 års byggnadsstadga. Den täta och enhetliga stenstadsbebyggelsen**.”

Kommentar

Kvarteren representerar främst det tidiga 1900-talets stadsutveckling där 1800-talets stadsplaner lade en grund för områdets utveckling där kvarteren var en del i de stora regleringsplanerna under 1870- och 80-talen.

- **”1900-talets stadsbyggande och bebyggelseutveckling.** Lärkstaden, Diplomatstaden, Birkastan, Röda Bergen, Kungsgatan och andra miljöer som återspeglar **stadsplanering och bebyggelseutvecklingen under århundradets inledande årtionden. Terränganpassade planer, storgårdskvarter , men även fullföljandet av den äldre rutnätsstaden.** Parkanläggningar och grönska, inner stadens koloniträdgårdar. Uttryck för det moderna välfärdssamhället och dess stadsbyggande, så som Gärdet, Slussen och Hötorgscity. Smalhusområdet Abessinien i Hjorthagen.”

Kommentar

Bebyggelsen i och omkring kv Harven representerar det tidiga 1900-talets bebyggelseutveckling då man rev äldre träbebyggelse som ersattes med mer stads- och ståndsmässig stenhusbebyggelse. Greppet togs sedan vidare då vissa av 1880-talets hus i sin tur revs och ersattes med de byggnader från 1970-talet som vi ser i kvarteret idag.

- ”Andra stockholmska särdrag som anpassningen till naturen, fronten mot vattenrummen och Stockholms inlopp, både från Saltsjön och Mälaren. Vyerna från viktiga utsiktspunkter, blickfång, kontakten med vattnet. **De tydligt avläsbara ”årsringarna”** i stadsväxten. Stenstadens tydliga yttre gräns. **Stadssiluetten med den begränsade hushöjden** där i stort sett bara kyrktornen och offentliga byggnader tillåtits höja sig över mängden. Byggnader och miljöer med anknytning till konstnärliga verk och historiska personer.”

Kommentar

I kv Harven och dess närmaste omgivning är stadsväxtens årsringar tydligt avläsbara med bebyggelse från början av 1900- till 1970-talet. Kvarteren med sin begränsade byggnadshöjd bidrar till att den jämna stadssiluetten behålls.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301

Gatumiljön

Hus med bostadsändamål dominerar nästan helt gatumiljön. Det aktuella området präglas av en gestaltningsmässig enkelhet. Här finns artikulerade 1880-talsfasaderna som avviker en aning mot de i övrigt släta putsfasaderna med påfallande få accenter och utstick. Färgsättningen är varierad med relativt klara gula, bruna och rödorangea kulörtoner. Här finns vissa arkitekturhistoriska värden knutna till 1800-talets kvartersbebyggelse. Gatumiljöns återhållna och enhetliga/enkla uttryck kan ha ett samhällshistoriskt värde.

Gårdsmiljön

Gårdsmiljön är påfallande sluten och består förutom av Harven 3 även av grannfastigheten gård på Gotlandsgatan. Gården präglas av kvarterets 1800-talsgestaltning med hög brandgavel tätt inpå mot söder. Gården har en sparsmakad utformning som grundar sig i 1970-talets enkelhet. Tillägg från 2000-talet i form av planteringskärl av corten gör att gården ger ett relativt modernt intryck. De välvda plastkupolerna som ger ljus till källarplanet är kvar på sina ursprungliga platser och är typiska för tiden, liksom markens betongplattor.

Byggnaden - Harven 3

Byggnaden har en tidstypisk fasadutformning med raka och enkla former och med arkitekten Olle Zetterbergs karaktäristiska takfotsavslut i plåt. Detta ger byggnadshistoriska värden. De släta putsfasaderna i jordnära kulörer med plåtklädda veckade burspråk utåt gatan ger ett återhållsamt och harmoniskt intryck i stadsbilden. Upplevelsen av huset är att taket är platt, även om dess indragna uppbyggnad kan anas på håll. Gårdsfasaden upplevs som trång med band av balkonger i avvikande grön kulör.

Exteriör

- Slät putsfasad i mättad kulör med naturstensklädd sockel
- Platt tak med indragen takvåning
- Kopparplåtsklädda burspråk på gatufasaden
- Takfotsband av kopparplåt
- Indraget hörn i gatunivå

Interiör

- Böljande väggar av tegel och puts i trapphus
- Golv av grå marmor

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-09-16, Dnr 2024-06301